

Çoklu Kimlikler, Politik Ekonomi ve Medya¹

Intersectionality, Political Economy, and Media

Ersel KİRAZ

Arş. Gör. Dr., Bursa Teknik Üniversitesi, İletişim Fakültesi

<https://orcid.org/0000-0002-7627-998X> ersel.kiraz@btu.edu.tr

Intersectionality, Political Economy, and Media: Bir Kitap İncelemesi

Carolyn M. Byerly'nin *Çoklu Kimlikler, Politik Ekonomi ve Medya* adlı eseri, medya politik ekonomisine kesişimsel (çok kimlikli) bir perspektif sunarak toplumsal cinsiyet, ırk ve sınıf gibi faktörlerin medya sistemindeki güç dinamiklerini nasıl şekillendirdiğini analiz ediyor. Medya çalışmaları alanında eleştirel bir katkı sağlayan bu kitap, geleneksel Marksist medya politik ekonomisi yaklaşımlarını toplumsal cinsiyet ve ırk dinamikleriyle zenginleştirerek daha kapsayıcı bir teorik çerçeve geliştirmiş diyebiliriz.

Kitap, medya patronluğu, ekonomik politikalar, emek ve teknolojinin medya üzerindeki etkilerini ele alırken, neoliberalizmin medya sistemindeki eşitsizlikleri nasıl kurumsallaştırdığını detaylı bir şekilde inceliyor. Ayrıca, birbirine bağlı analizler kullanarak medya içeriklerinin, elitlerin çıkarlarını nasıl yansıttığını ve marjinalize edilmiş grupların temsiline nasıl zarar verdiğini tartışıyor. Yazar, aynı zamanda medya düzenlemelerinin ve sahiplik yapılarının demokratikleşmesi gerektiğini savunarak, daha adil bir medya düzeni olabilir mi? sorularını da soruyor.

Çoklu Kimlikler, Politik Ekonomi ve Medya, medya çalışmaları, toplumsal eşitlik ve eleştirel teoriyle ilgilenen akademisyenlerimiz ve İletişim Fakültelerinde okuyan öğrencilerimiz için önemli bir başvuru kaynağı olmanın yanı sıra, medya içerisindeki hakkaniyetsizlikleri anlamak ve bu duruma karşı çözüm üretmek isteyenler için kapsamlı bir rehber. Ne var ki, Carolyn M. Byerly'nin bu çalışması medya politik ekonomisine önemli katkılar sunsa da, bazı yönlerden eleştirilmeye açık. İlk olarak, kitap, büyük ölçüde ABD bağlamına odaklanarak medya politik ekonomisinin küresel boyutunu yeterince ele alamıyor.

Atıf / Cite as: Kiraz, E. (2025). Çoklu Kimlikler, Politik Ekonomi ve Medya . *KİLAD*, (25), 73-76.

Geliş Tarihi / Received: 20.11.2024

Kabul Tarihi / Accepted: 16.12.2024

¹ Carolyn M. Byerly, Routledge, 222 sayfa

Bu durum, yazarın geliştirdiği kesişimsel teorik çerçevenin uluslararası bağlamda nasıl uygulanabileceğine dair yetersiz bir bakış açısı sunabiliyor. Özellikle, farklı kültürel ve ekonomik sistemlere sahip ülkelerdeki medya düzenlemeleri, sahiplik yapıları ve emek süreçlerinin nasıl işlediği konusunda kitap daha fazla içgörü sunabilirdi. Ayrıca, Byerly'nin neoliberalizm eleştirisi neoliberal politikaların medya üzerindeki etkilerini analiz etmede güçlü olsa da, dijitalleşmenin olumlu etkilerini görmezden gelmesi nedeniyle negatif bir anlatım sunuyor.

Son olarak, kesişimsel bir perspektifi merkeze almasına rağmen, kitapta engellilik, yaşlılık veya cinsel yönelim gibi diğer kesişimsel faktörlerin analizi yok denecek kadar az. Yazar, toplumsal cinsiyet ve ırk dinamiklerine odaklanırken, diğer önemli kategorileri büyük ölçüde göz ardı etmiş denebilir. Bu eksiklik, kitabın sunduğu kesişimsel çerçevenin kapsamını daraltıyor ve daha bütüncül bir analiz sunamıyor. Bu nedenlerle, kitap, teorik açıdan değerli olsa da, kapsamlı bir medya politik ekonomisi incelemesi olarak bazı yönlerden eksik kalıyor.

Carolyn M. Byerly, *Revisiting Political Economy of Media* bölümünde, medya ekonomisi politikasının mevcut durumunu yeniden değerlendirerek bu alandaki eksiklikleri vurguluyor. Bölümde, medya ekonomisi politikasının Marksist temellerine dayandığını ancak bu çerçevenin toplumsal cinsiyet ve ırk gibi faktörleri analizlere yeterince dahil etmediğini ifade ediyor. Byerly, sınıf odaklı yaklaşımların medya endüstrilerindeki eşitsizlikleri anlamada yetersiz kaldığını belirtiyor ve bu nedenle kesişimsel bir analiz yaklaşımının gerekliliğine dikkat çekiyor. Medya politik ekonomisinin, kapitalist sistemin medya üretimi, dağıtım ve tüketimi üzerindeki etkisini incelerken yalnızca sınıf odaklı bir perspektif yerine toplumsal cinsiyet ve ırksal özellikleri de içeren bir yaklaşım benimsemesi gerektiğini savunuyor. Yazar bölümde özellikle toplumsal cinsiyet ve ırkın sınıfla birlikte nasıl şekillendiğini anlamının, mevcut medya sisteminin toplumsal eşitsizlikleri nasıl desteklediğini çözümlenmek için çok önemli olduğunu ifade ediyor.

Byerly, ayrıca bu bölümde neoliberalizmin medya politik ekonomisi üzerindeki etkilerini detaylı bir şekilde ele almış. Byerly 1970'lerden itibaren neoliberal politikaların, medya şirketlerini büyük ölçüde özelleştirerek medya tröstlerinin ortaya çıkmasına neden olduğunu belirtiyor. Bu süreç yazara göre, medya üzerindeki denetimi ekonomik elitlerin ellerinde yoğunlaştırırken, kamu yararına hizmet eden bir sistemi ise yok ediyor. Byerly, neoliberal ideolojinin yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda toplumsal eşitsizlikleri de derinleştirdiğini ve medya sisteminin bu eşitsizliklerin yayılmasında aktif bir rol oynadığını ifade ediyor. Medya içeriklerinin, neoliberal değerleri normalleştirme işlevi gördüğüne ve bu süreçte ekonomik olarak dezavantajlı grupların sesinin sistematik olarak bastırıldığına da dikkat çekiyor.

Byerly, medya sistemindeki eşitsizliklerin en somut örneği olarak "ses krizi" kavramını kullanmış. Bu bağlamda, güçlü ekonomik kesimlerin iletişim haklarının önceliklendirildiğini, buna karşılık kadınlar, azınlıklar ve düşük gelirli grupların seslerinin sistematik olarak kesildiğini ifade ediyor. Medya içerikleri ve yapılarının bu eşitsizlikleri nasıl sürdürülebilir hale getirdiğini ele alırken, yazar özellikle ABD'yi odak noktası olarak seçmiş. ABD'nin tarihsel olarak toplumsal cinsiyet, ırk ve sınıf ilişkilerinde yaşadığı eşitsizliklerin medya politik ekonomisi üzerindeki etkilerini değerlendiriyor ve bu bağlamda, mevcut medya düzeninin yalnızca toplumsal ayrımları güçlendirmekle kalmayıp aynı zamanda demokrasiye zarar verdiğini savunuyor.

Carolyn M. Byerly'nin kaleme aldığı *Intersectional Political Economy of Media Theory* başlıklı ikinci bölümünde, medya politik ekonomisini daha kapsayıcı bir şekilde ele almak için kesişimsel bir teorik çerçeve geliştirmeyi amaçlamış. Yazar, sınıfın medya politik ekonomisindeki temel rolünü kabul etmekle birlikte, yalnızca sınıf odaklı analizlerin

medyadaki eşitsizliklerin tüm boyutlarını açıklamada yetersiz kaldığını savunuyor. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet ve ırk gibi faktörlerin sınıfla birlikte ele alınmasını öneriyor. Byerly, Jonathan Hardy'nin eleştirel medya politik ekonomisi² tanımından yola çıkarak güç ilişkilerinin medya sahipliği, içerik üretimi, dağıtımı ve tüketim süreçlerinde nasıl yapılandığını inceliyor. Özellikle medya politikalarının, neoliberal politikaların ve medya konglomeralarının bu süreçlere olan etkilerini detaylandırıyor. Kesişimsel yaklaşımın, medya sistemindeki karmaşık eşitsizlik dinamiklerini analiz etmede neden gerekli olduğunu da vurguluyor.

Yazar bunların yanı sıra medya endüstrilerinde güç ilişkilerinin yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda toplumsal ve siyasi etkileri olduğunu da söylüyor. Örneğin, ABD'deki medya şirketlerinin sahiplik yapılarında beyaz ırkın baskın olduğu, kadınlar ve diğer bireylerin ise düşük temsil edildiği bir düzenin varlığını eleştiriyor. Yazara göre bu durum yalnızca medya sektöründeki istihdam dinamiklerini değil, aynı zamanda medyanın ürettiği içeriklerin çeşitliliğini ve temsil gücünü de yok ediyor.

Carolyn M. Byerly, *Laws, Policies, and Ownership* başlıklı üçüncü bölümde, medya politik ekonomisinin önemli yapı taşları olan yasalar, politikalar ve sahiplik yapıları arasındaki ilişkiyi derinlemesine inceliyor. Yazar, medya düzenlemelerinin tarihsel gelişimini ele alarak, bu düzenlemelerin medya üzerindeki kontrol mekanizmalarını nasıl etkilediğini de açıklıyor. Özellikle ABD'deki Telekomünikasyon Yasası (*Telecommunications Act*) gibi düzenlemelerin, medya sahipliğini nasıl belirli şirketler ve elit gruplar arasında yoğunlaştırdığını gözler önüne seriyor. Byerly, bu süreçte kamu yararına hizmet eden bir medya anlayışının yok olmaya yüz tuttuğunu ve medya içeriklerinin elitlerin çıkarlarını yansıtan bir yapıya büründüğünü ifade ediyor. Bu durum Byerly'e göre, özellikle marjinalize edilen grupların medyadaki temsil olanaklarını ve iletişim haklarını büyük ölçüde yok ediyor.

Kitabın *Staking Out the Future* başlıklı bölümüne gelindiğinde Carolyn M. Byerly medya politik ekonomisinin gelecekteki yönelimlerini ve bu alanda çözülmesi gereken temel sorunları ele almış. Yazar, mevcut medya sisteminin toplumsal cinsiyet, ırk ve sınıf eşitsizliklerini nasıl yeniden ürettiğine dair tartışmasını sürdürerek, gelecekte daha adil bir medya düzeni oluşturmak için gerekli adımları inceliyor. Özellikle, medya sahipliğinin demokratikleştirilmesi, kamusal katılımın artırılması ve medya politikalarının daha eşitlikçi bir yapıya dönüştürülmesi gerektiğini vurguluyor. Byerly, dijital teknolojilerin medya alanında yarattığı dönüşümlerin hem fırsatlar hem de riskler sunduğunu belirterek bu durumun toplumsal eşitlik çerçevesinde nasıl ortadan kaldırılabileceğini de tartışıyor.

Byerly bu bölümde ayrıca medya sistemindeki eşitsizliklerle mücadele etmek için eleştirel akademik araştırmanın önemini de vurgulamış. Yazar, akademik dünyanın, toplumsal eşitliği ön plana çıkaran medya politikalarının oluşturulmasında daha aktif bir rol oynaması gerektiğini ifade ediyor. Bu bağlamda, kesişimsel analizlerin medya politik ekonomisinde daha

² Jonathan Hardy'nin eleştirel medya politik ekonomisi bağlamında çalışmaları, medya endüstrisini analiz ederken reklamcılık, dijitalleşme ve medya sahipliğine dair çarpıcı örnekler sunar. Örneğin Hardy, reklam gelirlerinin medya içeriklerini şekillendirdiğini ve bağımsız habercilik üzerinde bir baskı olarak kullanıldığını savunur. Reklamverenlerin çıkarlarını korumak amacıyla belirli konuların haberleştirilmemesi veya yumuşatılması yaygın bir uygulamadır. Bir haber kanalının, büyük bir reklam müşterisi olan petrol şirketlerinin çevresel etkilerini sorgulayan içerikleri yayınlamaktan kaçınması buna örnek olabilir. Hardy, küresel medya şirketlerinin geliştirmekte olan ülkelerdeki medya sistemlerini nasıl etkilediğini de analiz eder. Örneğin, Batılı medya devlerinin Afrika'da yerel medya şirketlerini satın alarak içeriklerini küresel tüketim trendlerine göre yeniden düzenlemesi, yerel kültürel görüşlerin medyada yok sayılması anlamına geldiğini savunur. Hardy, alternatif medya modellerinin ana akım medya sistemlerine karşı önemli bir güç olduğunu tartışır. Örneğin, reklam gelirine sahip olmayan ve fonlama yoluyla desteklenen bağımsız bir haber platformu, geleneksel medya sistemlerine alternatif bir ses sunabilir. Hardy'nin analizleri, medya sistemlerindeki ekonomik güç dinamiklerini anlamının önemine dikkat çekerek, bu dinamiklerin toplumsal adalet, ifade özgürlüğü ve demokratik katılım üzerindeki etkilerini ortaya koyar.

fazla kullanılması gerektiğini belirtiyor ve gelecekteki araştırmaların bu ekseninde yoğunlaşmasını öneriyor.

Neoliberal Academics as News Sources bölümüne geldiğimizde, Carolyn M. Byerly ve katkıda bulunan yazarlar, medya içeriklerinde neoliberal akademisyenlerin haber kaynağı olarak nasıl tercih edildiğini ve bu tercihin medya politik ekonomisi üzerindeki etkilerini inceliyor. Bölüm oldukça ilginç ve neoliberalizmin medya ve akademi arasındaki ilişkileri nasıl şekillendirdiğini ele alarak, neoliberal değerlerin haber içeriklerinde nasıl güç kazandığını tartışıyor. Yazarlar, medya kuruluşlarının genellikle ekonomik elitlerin görüşlerini yansıtan akademisyenleri haber kaynağı olarak tercih ettiğini ve bu durumun, toplumsal eşitsizliklerin medya aracılığıyla yeniden üretilmesine katkıda bulunduğunu ifade ediyor. Neoliberal akademisyenlerin, akademik bağımsızlıkları ve eleştirel perspektifleri yerine piyasa dostu söylemleri benimseyerek medyada daha görünür hale geldiği vurgulanıyor.

Bölümde, neoliberal akademisyenlerin medya üzerindeki etkisi toplumsal cinsiyet ve ırk perspektiflerinden de değerlendiriliyor. Yazarlar, bu akademisyenlerin temsil ettiği fikirlerin genellikle erkeklerin çıkarlarını yansıttığını, kadınların ve azınlık gruplarının ise medya söylemlerinde yeterince yer bulamadığını belirtiyor. Bu durumun, akademik çeşitliliğin ve eleştirel düşüncenin medyadaki temsiline zarar verdiği ifade ediliyor. Ayrıca yazarlara göre, neoliberal akademisyenlerin medya aracılığıyla toplumun geniş kesimlerine ulaşması, alternatif görüşlerin ve marjinalize edilmiş grupların sesinin bastırılmasına yol açıyor.

Yazarların Katkı Oranı Beyanı: Tek Yazar (Ersel KİRAZ)

Etik Kurul Onayı: Çalışmada etik kurul iznine gerek yoktur.

Finansal Destek ve Teşekkür: Yazarlar, çalışmada finansal destek almadığını bildirmiştir.

Çıkar Çatışması: Yazar, herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını bildirmiştir.
